

Chương 5

LUẬT VÀ THỦ TỤC PHÁP LÝ

Do GAATW và CPCR chuẩn bị

Các cơ quan làm việc với những phụ nữ bị buôn bán có thể giúp trong việc tố tụng. Có cuộc tố tụng có thể được coi là tích cực, như trường hợp một phụ nữ muốn đưa ra truy tố một kẻ xâm phạm các quyền của người đó. Nhưng cũng có cuộc bị coi là tiêu cực nếu như việc tố tụng hình sự lại nhằm vào người phụ nữ đó.

Luật pháp và thủ tục ở mỗi nước rất khác nhau. Thông tin ở đây mang tính khái quát và không xét đến sự khác biệt giữa các quốc gia. Thành công của việc tố tụng tùy thuộc vào việc bạn nghiên cứu luật pháp và thủ tục pháp lý của nước mình đến đâu.

Cần có nhận thức về luật pháp để sử dụng luật pháp chống lại những kẻ buôn bán phụ nữ, các đại lý hoặc chủ lao động. Ví dụ, nếu một phụ nữ trẻ được thuê làm các việc trong gia đình, nhưng không được trả công hoặc bị hành hạ về thể chất thì đây có thể là sự vi phạm luật lao động, luật bảo vệ trẻ em (nếu đây là một em nhỏ) và luật hình sự cấm hành hung.

Hãy liên hệ với các luật sư là những người có thể khuyên bạn và giúp vạch ra chiến lược cho bạn. Hãy cố gắng xây dựng mối quan hệ công việc với những người làm trong hệ thống luật pháp, như những luật sư nhân quyền, thanh tra, công tố viên, phiên dịch viên, thẩm phán, cán bộ xã hội, luật sư bào chữa và các giáo sư luật.

5-1 CÁC HỆ THỐNG PHÁP LUẬT

Hệ thống luật dân sự: Văn phòng công tố viên và cảnh sát có thể rất tích cực trong việc điều tra và lấy lời khai nhân chứng.

Hệ thống luật thông thường: Các luật sư bào chữa sẽ tham gia vào việc điều tra và sẽ được cung cấp thông tin về các nhân chứng - những người có thể được gọi ra để làm chứng chống lại bên bị đơn - và có thể điều tra về nhân chứng.

Luật tôn giáo, bộ lạc hoặc luật cổ có thể có một vai trò ở một số nước.

5-2 TRƯỚC PHIÊN TOÀ - CHUẨN BỊ CHO VỤ VIỆC

Hãy tìm thông tin về hệ thống luật pháp của nước bạn và của các nước liên quan (đối với những vụ kiện liên quan tới việc tố tụng xuyên biên giới). Hãy liên hệ với các hội luật gia, các hiệp hội luật pháp hoặc khoa luật của các trường đại học địa phương. Cần có nhận thức về luật pháp để sử dụng chống lại những kẻ buôn bán phụ nữ, các đại lý hoặc chủ lao động, ví dụ như luật lao động và luật bảo vệ trẻ em. Hãy liên hệ với các luật sư là những người có thể khuyên bạn và giúp vạch ra chiến lược cho bạn. Hãy cố gắng xây dựng mối quan hệ công việc với những người làm trong hệ thống luật pháp, như những luật sư nhân quyền, thanh tra, công tố viên, phiên dịch viên, thẩm phán, cán bộ xã hội, luật sư bào chữa và các giáo sư luật.

Hãy cân nhắc sự sẵn sàng của người phụ nữ trong việc theo đuổi vụ kiện và sự thấu hiểu của người đó đối với sự việc để có thể tự tin đối mặt với phiên toà thật sự. Hãy lưu hồ sơ báo cáo của cảnh sát. Đảm bảo chắc chắn rằng người đó hiểu có thể xảy ra bất kỳ một nguy cơ nào với mình, do địa vị nhập cư hoặc do quá khứ công việc, khi khai báo sự vi phạm đối với bản thân. Nếu người đó nói tiếng nước ngoài, hãy tìm một phiên dịch giỏi. Hãy cùng với luật sư thu thập bằng chứng và thông tin cho phiên toà.

Hãy chuẩn bị tinh thần cho người phụ nữ khi ra toà. Cung cấp thông tin về những thủ tục pháp lý và tố tụng có thể diễn ra, phiên toà có thể diễn ra trong bao lâu, kết quả có thể của việc tố tụng và bất kỳ một rủi ro nào. Người phụ nữ phải được chuẩn bị tinh thần để kể đi kể lại câu chuyện. Hãy cho người đó biết rằng không phải tất cả những điều người đó kiện sẽ đều được xét xử nếu chúng không được coi là hành vi phạm tội theo luật pháp địa phương. Bạn cần phải sẵn sàng lắng nghe những lo lắng và những tình cảm của người phụ nữ đó. Hãy chuẩn bị tinh thần cho người phụ nữ về việc lấy lời khai. "Hãy coi chừng việc tập luyện quá kỹ càng". Trong khi lấy lời khai, người phụ nữ không được nói như đã học thuộc câu chuyện của mình. Bạn cần chuẩn bị cho người đó bằng cách đặt câu hỏi, kể cả những câu hỏi rất khó và mang tính riêng tư, có thể bị hỏi. Người đó cần được đưa tới phòng xét xử từ trước phiên toà và thông báo chỗ ngồi của các bên khác nhau, vai trò của họ trong vụ kiện và nghi thức trong phòng xử án.

Làm cho giới truyền thông nhạy cảm với cách thức vụ kiện được trình bày nếu họ quan tâm tới việc đăng tải nó. Hãy chuẩn bị tinh thần cho người phụ nữ để đối phó với giới truyền thông nếu họ không nhạy cảm với các nhu cầu của người đó.

Hãy nhớ

- *Trình bày tất cả khả năng lựa chọn với người phụ nữ*
- *Tôn trọng sự lựa chọn hành động và quyền tự quyết của người phụ nữ về lợi ích cao nhất của mình*
- *Lắng nghe với sự chân thành và kiên nhẫn*

5-3 VIẾT LỜI KHAI

Hãy giúp người phụ nữ chuẩn bị một bản khai về những gì đã xảy ra. Việc viết ra càng sớm càng tốt các thông tin cụ thể sẽ giúp làm rõ các yếu tố của tội phạm và giúp người phụ nữ nhớ các chi tiết của vụ việc về sau.

- Bản khai cần được tổ chức theo thứ tự thời gian và cần có các chi tiết về ngày tháng, tên, mô tả về những người liên quan và chứng kiến, mô tả các giao dịch mà người đó có thể đã thấy và mô tả các sự kiện cụ thể cùng với tần suất của chúng.
- Thuyết phục người phụ nữ không nên giữ kín những gì có thể là thông tin quan trọng chỉ vì nó có thể mô tả những việc riêng tư khó xử.
- Bản khai cần bao gồm những thông tin về lý do vì sao và bằng cách nào rút ra những quan điểm hoặc kết luận nào đó. Ví dụ, nếu người phụ nữ khai báo rằng chủ nhà chứa mua chuộc cảnh sát, người đó cần mô tả những giao dịch mà mình đã trông thấy.
- Đảm bảo bạn hiểu chính xác vấn đề! Cố gắng kể lại các sự kiện và yêu cầu người phụ nữ xác nhận lại.
- Trước khi ký vào bản khai, cho người phụ nữ có thời gian để đọc và đảm bảo mọi điều viết ra đều chính xác. Loại bỏ những thông tin mà người đó không chắc chắn.
- Trao một bản của tờ khai cho luật sư của người phụ nữ. Nếu người phụ nữ kiện một người nào đó, một bản khai súc tích tập trung vào những sự kiện liên quan có thể có ích cho nhà chức trách.

Hỗ trợ phiên tòa - Tố tụng hình sự

Một vụ hình sự là một vụ do Nhà nước khởi kiện đối với một cá nhân hoặc một tập thể vì đã phạm tội.

Trong một vụ tố tụng hình sự, nạn nhân không có quyền gì trong việc quyết định về tố tụng. Tuy nhiên, người phụ nữ có thể tác động đến kết quả của việc xét xử bằng cách giúp đỡ trong quá trình điều tra và bằng cách làm nhân chứng.

Để giúp người phụ nữ trải qua việc tố tụng hình sự, bạn cần biết các bước cơ bản của thủ tục tố tụng hình sự.

- Khi bên nguyên muốn kiện những kẻ buôn người, người đó đưa đơn kiện buộc tội những kẻ liên quan.
- Nếu một kẻ bị kiện bị bắt giữ, người đó được đưa ra toà sơ thẩm. Thủ tục tiếp theo là hoà giải, tiếp theo nữa là phiên xét xử sơ thẩm.
- Nếu như có một bằng chứng được đưa ra một cách bất hợp pháp, luật sư bào chữa có thể yêu cầu loại bỏ bằng chứng, tiếp theo là phiên toà loại bỏ.
- Sau khi bị cáo bị tuyên bố là phạm một tội nặng, và trong một vài trường hợp là các tội danh nhẹ, một cuộc điều tra và một đối chất trước khi xét xử được chuẩn bị và thẩm phán tuyên án bị cáo.
- Lời buộc tội của một phiên toà có thể gặp phải đơn kháng án.

Một phần của các thông tin này được lấy từ Giới thiệu về Các nghiên cứu pháp lý của Leslie Magryta, IRWIN, 1993.

Nguồn thông tin và bằng chứng

- *Bằng chứng trên thân thể*
- *Bằng chứng bằng ảnh (đặc biệt có ích trong các trường hợp lạm dụng)*
- *Tài liệu, như thư tuyển dụng, hợp đồng, giấy tờ đi lại giả, v.v.*
- *Người làm chứng*

5-4 NHỮNG VẤN ĐỀ THƯỜNG GẶP

- Bọn buôn người mua chuộc người phụ nữ, người làm chứng, hoặc nhà chức trách luật pháp.
- Thủ tục xét xử kéo dài sẽ tạo thêm sức ép đối với người phụ nữ. Bọn buôn người có thể có nhiều cơ hội để dọa dẫm người làm chứng, người phụ nữ bị buôn bán và gia đình họ.
- Mất bằng chứng nếu thời gian xét xử kéo dài.
- Bọn buôn người thuê các luật sư giỏi nhưng không đạo đức.
- Nhà chức trách thiếu thiện cảm đối với người phụ nữ là tội phạm hay người nhập cư bất hợp pháp. Trong nhiều trường hợp, những người phụ nữ bị buôn bán đi kiện đã bị giam giữ vì họ nhập cư bất hợp pháp. Nhiều người bị trục xuất và không thể theo kiện.
- Các cơ quan hành pháp như cảnh sát không có nhận thức về các bộ luật liên quan (luật buôn bán phụ nữ, luật lao động, luật nhập cư, luật bảo vệ trẻ em v.v.) - những bộ luật có thể sử dụng để chống lại bọn buôn người.
- Các nhà chức trách có thể chán nản vì số lượng các bản án, vì hoạt động trên quy mô lớn của mạng lưới buôn bán phụ nữ và vì sự bất hợp tác không cung cấp thông tin của các nạn nhân (những người này cũng không được coi là các nhân chứng đáng tin cậy). Họ có thể được chọn chỉ để xử lý những vụ kiện có thể dẫn đến kết án.
- Thiếu hợp tác song phương giữa các nước liên quan.

- Phạm vi đạo luật có thể bị hạn chế và cần có những thay đổi về luật để có những hình phạt nặng hơn.
- Bản án có thể không được thực hiện và cần được giám sát.
- Các thủ tục pháp lý không tỏ ra thân thiện với người phụ nữ.
- Những định kiến về văn hoá, chủng tộc và giới tính của các nhà chức trách.

5-5 NHỮNG LO SỢ CỦA NGƯỜI PHỤ NỮ

Người phụ nữ có thể bị phân biệt đối xử, đặc biệt những người làm mại dâm. Người phụ nữ có thể không tin tưởng vào hệ thống luật pháp và không tin vào sự thi hành của hệ thống này. Người đó có thể không tin tưởng cảnh sát vì đã chứng kiến các trường hợp tham nhũng và đã bị lạm dụng. Người phụ nữ có thể từng phụ thuộc vào bọn buôn người để kiếm sống và ngần ngại không muốn buộc tội những kẻ đã “giúp” họ. Việc đe dọa, hăm dọa người phụ nữ, gia đình hoặc nhân chứng của người đó cũng có thể xảy ra. Người phụ nữ có thể sợ rằng bản thân và gia đình bị quấy rối khi trở về nhà. Bọn buôn người thường dính líu vào những mạng lưới tội phạm quốc tế có thể lực, như ma tuý và vũ khí. Người phụ nữ có thể đã chứng kiến cảnh bạo lực đối với những phụ nữ khác và những tên đồng đảng.

Hỗ trợ người phụ nữ trong quá trình xét xử

- Giấy phép tạm trú
- Các chi phí ăn ở cho người phụ nữ trong thời gian xét xử.
- Hỗ trợ xã hội và các dịch vụ y tế.
- Nhà ở và bảo vệ để đảm bảo an toàn cho người đó cũng như những người trong gia đình người đó nếu cần thiết.
- Phiên dịch.
- Thúc đẩy và sử dụng những thủ tục xét xử mang tính thân thiện với phụ nữ, ví dụ sử dụng băng video để điều trần chống lại bọn buôn người.

Sau phiên toà

- Nếu bị cáo bị coi là phạm tội, hãy yêu cầu toà để kẻ bị kết án phải trả chi phí chăm sóc y tế.
- Nếu bị cáo bị coi là phạm tội, người ta có thể kháng án. Thông thường quyết định được đưa ra dựa trên tài liệu ghi lại của quá trình xét xử thay vì điều trần và bằng chứng bổ sung.
- Nếu người phụ nữ muốn ra nước ngoài, trước tiên hãy kiểm tra xem có kháng án hay không, và nếu có, hãy tìm hiểu xem người đó có cần có mặt trong phiên kháng án hay không.

5-6 THỦ TỤC PHÁP LÝ TRONG CÁC VỤ VIỆN

Trong một vụ kiện dân sự

Người phụ nữ bị buôn bán có thể lựa chọn tố tụng dân sự đối với chủ lao động hoặc người trung gian vi phạm hợp đồng. Một vụ kiện dân sự là một vụ phi hình sự giữa các bên, bao gồm vụ việc bất đồng, gây thương tích cá nhân, hoặc bất kỳ một vụ việc phi hình sự nào khác. Bên đi kiện có quyền quyết định về vụ kiện, và trong một số vụ việc phạm vi quyền hạn, có thể chấp nhận đề nghị dàn xếp bên ngoài toà. Nếu một bị cáo không bị kết án là có tội trong một cuộc tố tụng hình sự, người phụ nữ vẫn có thể đòi bồi thường về tiền lương chưa trả, thương tích, chi phí chăm sóc y tế, sự đau đớn và những chịu đựng khi theo kiện dân sự.

Một số phụ nữ nhận thấy thủ tục tố tụng dân sự là cách tốt hơn để đòi bồi thường tiền và các lợi ích khác. Người phụ nữ cũng có thể tham gia đầy đủ vào quá trình này thông qua việc buộc tội. Tại một số nước, việc kiện dân sự vì phá huỷ hợp đồng có thể có lợi hơn là kiện hình sự vì tội lạm dụng. Ví dụ, khi giúp việc trong nhà, người phụ nữ có thể có một hợp đồng trong đó nêu rõ các điều kiện làm việc và hợp đồng này có thể được sử dụng như là bằng chứng chống lại chủ lao động.

Một số vụ kiện dân sự được dàn xếp bên ngoài toà. Người phụ nữ có thể chọn cách dàn xếp vụ kiện bên ngoài toà vì những lý do khác nhau. Cách làm này đỡ tốn kém hơn và có kết quả chắc chắn. Quan trọng hơn cả là quá trình kiện tụng thường được rút ngắn, làm giảm nỗi lo lắng của các bên liên quan. Tại một số nước, người nước ngoài không được phép ở lại nước đó để chờ phán quyết về vụ kiện dân sự. Khi chọn cách dàn xếp bên ngoài toà, người phụ nữ có thể được đền bù thông qua việc đạt được một thoả thuận với những bên mà người đó buộc tội. Tuy nhiên, một số vụ kiện có thể được trọng tài phân xử, tức là một quá trình trong đó các bên trình bất đồng của mình lên một người được thống nhất lựa chọn - trọng tài. Người đó lắng nghe bằng chứng và lý lẽ của mỗi bên và giải quyết bất đồng.

Đưa đơn kiện và làm hồ sơ về bị cáo là khởi đầu của một vụ kiện dân sự. Bị cáo cần phải trả lời đơn kiện trong một khoảng thời gian nhất định. Để lấy thông tin về vụ kiện, một luật sư có thể điều tra chính thức hoặc không chính thức. Điều tra chính thức bao gồm thẩm vấn; yêu cầu lập hồ sơ, kiểm kê tài sản, hoặc thanh tra; yêu cầu thú nhận và cung khai.

Lấy từ Giới thiệu về Các nghiên cứu pháp lý của Leslie Magryta, IRWIN, 1993.

Tố tụng chống lại những phụ nữ bị buôn bán

Nhà chức trách có thể khởi kiện chống lại những người phụ nữ bị buôn bán vi phạm luật như làm việc không có giấy phép, nhập cư bất hợp pháp, ở lại quá thời hạn, ra đi bất hợp pháp v.v.

Bạn có thể làm gì

- Thay mặt người phụ nữ thương lượng nếu người đó đồng ý.
- Đảm bảo rằng các nhà chức trách tuân thủ đúng các luật quốc tế liên quan bảo vệ quyền của phụ nữ, ví dụ Hiệp ước Quốc tế về Quyền Dân sự và Chính trị (ICCPR).
- Người phụ nữ cần được thông báo rõ ràng về lời buộc tội và thủ tục pháp lý.
- Hỗ trợ phiên tòa theo đúng Hiệp ước bằng cách đảm bảo có một phiên dịch, giám sát thời gian tòa xử vụ kiện, và đảm bảo người phụ nữ có một luật sư có năng lực.
- Thông báo cho sứ quán hoặc lãnh sự quán của người phụ nữ rằng người đó đã bị buộc tội và đang cần sự giúp đỡ (chỉ trong trường hợp đương sự đồng ý).
- Cố gắng thu xếp để người phụ nữ được trả lại tự do hoặc nộp tiền bảo lãnh. Tiền bảo lãnh sẽ được trả lại khi phiên tòa xử xong hoặc đơn kiện bị bác. Nếu người phụ nữ không tới phiên tòa, số tiền này sẽ không được trả lại.
- Đảm bảo rằng trẻ em bị giam được cách ly với các phạm nhân người lớn. Cố gắng thương lượng để chúng được thả.
- Giúp người phụ nữ chuẩn bị bản khai và thường xuyên cùng người đó xem lại bản khai để đảm bảo rằng người đó không quên các chi tiết.
- Hỗ trợ người đó trong suốt thời gian bị giam giữ, chuẩn bị cho phiên tòa và trong thời gian phiên tòa diễn ra.
- Tìm hiểu các chi tiết về phiên tòa và thông báo cho người phụ nữ biết tình hình. Nếu người đó bị kết án là có tội, hãy nộp đơn kháng án.
- Đôi khi ngành hành pháp của chính phủ cho giảm nhẹ án hoặc ân xá. Tòa án là ngành tư pháp.

Các chiến lược bào chữa

- Tập trung vào bản thân người phụ nữ với tư cách là nạn nhân. Người đó có thể hành động để tự vệ hoặc bị một người khác ép buộc phải phạm luật.
- Cố gắng chứng minh bằng chứng chống lại người phụ nữ là không thoả đáng, các nhân chứng buộc tội nói dối hoặc không đáng tin cậy, hoặc luật pháp đang được sử dụng chống lại người đó theo cách phân biệt đối xử.

Vận động để có sự thay đổi về luật, trong đó trừng trị bọn buôn người thay vì những người phụ nữ, và đẩy mạnh các thủ tục xét xử mang tính nhạy cảm giới là những bước quan trọng để hỗ trợ người phụ nữ đòi lại quyền của họ. Người phụ nữ có thể lại bị buôn bán ngay sau đó.